

Stroński, Ignacy

Posiedzenie naukowe Zespołu Historii Nauk Chemicznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/2, 418-419

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

-Brożkowa prowadzi prace z tej dziedziny poza zasadniczą działalnością dydaktyczną i naukową. Omawiając trudności w wychowaniu kadry historyków matematyki referentka przedstawiła sytuację na wyższych uczelniach, gdzie wykład historii matematyki, jeśli istnieje w programie, jest tzw. wykładem fakultatywnym (historia matematyki, metodologia nauk lub logistyka). Tymczasem historia matematyki staje się istotnie potrzebna, zawodowym, twórczym matematykom — staje się nieodzownym narzędziem do pełnego zrozumienia podstawowych pojęć — idei, teorii, konstrukcji i propozycji współczesnej matematyki.

Matematycy, zajmujący się historią tej dyscypliny (J. Dianni, S. Dobrzycki, S. Drobot, Z. Opiał, Z. Pawlikowska-Brożkowa i A. Wachułka) publikują swoje rozprawy głównie na łamach „Colloquium Mathematicum”, „Wiadomości Matematycznych”, „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”, „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej” oraz w czasopiśmie dla nauczycieli — „Matematyka” i w „Problemach”. Ogłoszono monograficzne opracowania dziejów matematyki w Uniwersytecie Jagiellońskim i w Szkole Głównej Warszawskiej.

Sytuacja nie jest jednak zadowalająca. Oprócz tematów obejmujących epoki dawniejsze rośnie do opracowania ilość materiałów z ostatniego dwudziestolecia. Znajdują się one w nekrologach wybitnych matematyków oraz w rozprawach ukazujących się z okazji jubileuszów, zjazdów i kongresów naukowych.

Współpraca polskich historyków matematyki z zagranicą sprowadza się — w zasadzie — do publikowania w Polsce przekładów dzieł specjalistów zagranicznych oraz do uczestnictwa w zjazdach i konferencjach międzynarodowych. Można mieć jednak nadzieję, że ożywi się ona dzięki mającemu się ukazywać międzynarodowemu czasopiśmu poświęconemu historii matematyki. Wydawcą tego czasopisma będzie International Union for History and Philosophy of Science, mająca siedzibę w Toronto¹.

W zakończeniu prelekcji dr Pawlikowska-Brożkowa zgłosiła postulaty dla dalszych prac Zespołu: 1) Przebadanie okresu działalności Komisji Edukacji Narodowej; 2) Opracowanie działalności poszczególnych ośrodków naukowych; 3) Zestawienie bibliografii piśmiennictwa matematycznego od jego początków do czasów współczesnych; 4) Ocena twórczości matematycznej Hoene-Wrońskiego; 5) Współpraca z historykami nauk pokrewnych; 6) Propagowanie historii matematyki wśród młodzieży; 7) Wydanie przygotowanego zeszytu „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej” poświęconego historii matematyki.

W dyskusji nad referatem zabierali głos: dr J. Dianni, prof. S. Gołąb, dr A. Lisiecki, doc. T. Przykowski, i prof. E. Rybka. Podkreślano w niej przede wszystkim konieczność wydania adnotowanej bibliografii historii matematyki. Zwracano uwagę na rolę towarzystw naukowych, szczególnie Polskiego Towarzystwa Matematycznego w rozbudzaniu zainteresowań historią matematyki. Wreszcie stwierdzono, że obecne prace, zarówno z dziedziny historii matematyki, jak i historii fizyki mają na celu przygotowanie syntetycznego opracowania dziejów tych dyscyplin.

Grażyna Rosińska

POSIEDZENIE NAUKOWE ZESPOŁU HISTORII NAUK CHEMICZNYCH

Dnia 13 grudnia 1972 r. w Krakowie odbyło się pod przewodnictwem prof. Włodzimierza Hubickiego posiedzenie Zespołu Historii Nauk Chemicznych. Składało się ono z dwóch części. Na pierwszej, przedpołudniowej, referowali swoje prace doc. Maria Keller-Sarnecka i doc. Ignacy Stroński, na części popołudniowej zaś doc. Kazimierz Sarnecki i prof. Włodzimierz Hubicki.

¹ Zob. notatkę o tym czasopiśmie w nrze 2/1972 s. 399.

Doc. Keller-Sarnecka przedstawiła obszerne fragmenty przygotowywanej monografii *Działalność naukowa Leona Marchlewskiego*. Monografia opiera się na analizie prac uczonego i na wspomnieniach jego rodziny. Po raz pierwszy uwzględnione zostanie w niej zagadnienie analizy wód mineralnych.

Zabierając głos w dyskusji po referacie prof. Hubicki przypomniał o polemice pomiędzy Cwieterm a Marchlewskim oraz o uczniach Marchlewskiego: prof. Józefie Skulimowskim i dr O. Gabrielskim. Następny dyskutant — doc. Stanisław Szpilczyński, który jako student medycyny słuchał wykładów Marchlewskiego, mówił o zainteresowaniach uczonego naukami medycznymi. Dalsza dyskusja dotyczyła praktycznego podejścia Marchlewskiego do różnych zagadnień, m.in. do polityki, chromatografii i analizy wód mineralnych.

Doc. Stroński mówił na temat *Chemicy i fizycy na XV Zjazdach Lekarzy i Przyrodników Polskich*. Szczególną uwagę referent zwrócił na zjazdy: I—II, IX, XI—XII i XV.

Po wygłoszeniu referatu prof. Hubicki, podkreślając pionierski charakter przygotowywanego studium, wskazał na uwzględnienie w nim wielu — nawet mniej znanych — nazwisk chemików i fizyków, jak np. G. Pytasza. Doc. Szpilczyński zwrócił uwagę, że referat mający — według niego — charakter biograficzno-bibliograficzny nie uwzględnia wkładu uczonych polskich w naukę światową. Prof. Hubicki — w odpowiedzi — stwierdził jednak, że informacje te znajdują się w innych, publikowanych pracach prelegenta. Następnie doc. Szpilczyński poruszył sprawę przerwania dalszej organizacji Zjazdów. Uznał także za celowe opracowanie monografii poświęconej prof. J. K. Parnasowi.

Referat doc. Sarneckiego dotyczył *Traktatu Cardana z biblioteki Anny Jagiellonki*. Omówiono w nim dokładnie dzieło uczonego — fizyka, lekarza, matematyka i filozofa. Książka o prowienienności niemieckiej i hiszpańskiej znalazła się w końcu w zbiorach Anny Jagiellonki w klasztorze Reformatorów w Poznaniu, posiada ona znaki inwentarzowe z XVIII stulecia. Zakupiona przez autora referatu przed II wojną światową w antykwariacie „Lamus” przetrwała do chwili obecnej.

Ostatni referat *Prace z zakresu historii chemii w Polsce w latach 1945—1972* wygłosił prof. Hubicki. Omówił on m.in. badania Lepparta, Zawidzkiego oraz swoje własne prace nad dziejami tej dyscypliny. Poświęcił także uwagę działalności Zespołu Historii Nauk Chemicznych, utworzonym w 1954 r. Referent wskazał na — szczególnie dotkliwą dla historii chemii — stratę kartoteki Zawidzkiego, zawierającej 3600 życiorysów chemików polskich.

W dyskusji jaka wywiązała się po referacie doc. Stroński przedstawił prace nad gromadzeniem owych życiorysów, w których udział brali prof. A. Dorabalska i K. Zabko-Potopowicz. Wysunął także projekt zebrania materiałów do nowego spisu naszych chemików i fizyków.

Ignacy Stroński

ZEBRANIA ZESPOŁU BADAŃ NAD ZAGADNIENIAMI REWOLUCJI NAUKOWO-TECHNICZNEJ

Na pierwszym po letniej przerwie zebraniu Zespołu w dniu 24 października 1972 r. docent socjologii kształcenia i socjologii nauki dr Jerzy Smolicz z Uniwersytetu w Adelajdzie (Południowa Australia) wygłosił referat *Paradygmaty nauk ścisłych a modele pojęciowe nauk społecznych*.

Jako punkt wyjścia dla swoich rozważań doc. Smolicz potraktował książkę T. S. Kuhna *Struktura rewolucji naukowych*¹ oraz reakcje, jakie ona wywołała w

¹ Por. recenzje oryginału angielskiego (z 1962 r.) i przekładu polskiego tej książki w nrach 4/1963 s. 559—564 i 4/1968 s. 825—827 „Kwartalnika”.